

HANDLÄGGARE/ENHET
Näringspolitiska enheten
Sven Nyberg/CA

DATUM
2008-05-26

DIARIENUMMER
20080207

ERT DATUM
2008-03-19

ER REFERENS
U2008/2293/F

Utbildningsdepartementet
Forskningspolitiska enheten
Stina Gerdes Barriere

103 33 Stockholm

LOs yttrande över betänkandet ”Forskningsfinansiering – kvalitet och relevans” (SOU 2008:30)

Sammanfattning

- LO anser inte att utredningens förslag om sammanslagning av nuvarande forskningsfinansierande myndigheter till en stor myndighet ska genomföras.
- LO anser att forskningspolitiken generellt bör betona behovsmotivering av såväl grund- som tillämpad forskning
- LO anser att forskningen i allmänhet och arbetslivsforskningen i synnerhet behöver resursförstärkning.
- LO anser att finansieringen av arbetslivsforskningen i första hand bör föras till ett nytt råd som förutom forskningsfinansiering bör ge stöd till vetenskaplig utredningsverksamhet.
- LO anser att till rådet bör knytas ett beredningsorgan med företrädare för myndigheter, forskningen och arbetsmarknadens parter och med uppgift att ange forskningens övergripande inriktning.

Betänkandet

Utredningens huvudförslag handlar om att ersätta nuvarande organisation bestående av fyra självständiga forskningsfinansiärer med en ny stor sammanhållen myndighet för forskning och innovation. Utredningen har i sin utvärdering kommit fram till att den organisation för statligt finansierad forskning som inrättades 2001 med Vetenskapsrådet, Vinnova, Fas och Formas inte uppnått de syften som avsetts. Framförallt anser utredningen att sambanden mellan grundforskning och mer tillämpbar forskning är för

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

outvecklade samtidigt som kontaktytorna mellan de olika organen varit för begränsade. Utredningen efterlyser insatser för att hålla ihop ”värdekedjan” från grundforskning till kommersialisering.

LOs synpunkter

LO anser att utredningens utgångspunkt där fastare samband mellan grund- och tillämpad forskning görs till huvudfråga baseras på en felaktig verklighetsbild. Det är väl känt att kommersialiserbara idéer framförallt växer fram i företag och företagssamverkan, utvecklingsprojekt, forskningsinstitut m.m. snarare än i inomvetenskaplig grundforskning. Denna framväxt sker ofta i en växelverkan med mer tillämpningsinriktad forskning vilket gör att den tidigare etablerade uppfattningen om en rätlinjig forskningskedja idag syns förlegad. En forskningsorganisation som syftar till ökat nyttiggörande av kunskap bör inte ha denna värdekedja som viktigaste utgångspunkt.

Utredningen gör annars flera förtjänstfulla iakttagelser om behov av mindre fragmentiserade satsningar, fler kontaktytor mellan aktörer, mer demonstratorsverksamhet, egna initiativ som komplement till utlysningar osv. Vissa förändringar i befintlig organisation kan förmodligen vara motiverade, men utredningens argument för en total omdaning efter endast sju års verksamhet är inte övertygande, med undantag för arbetslivsområdet vilket berörs närmare nedan.

Att organisatoriskt föra in Vinnovas arbete med teknisk forskning och innovationsverksamhet i en ny myndighet sannolikt präglad av en inomvetenskaplig forskarkultur medför inte i sig att rön från olika projekt inom grundforskningen kommer att föras över i tillämpbar kunskap. Den forskning som sker med stöd av framförallt Vetenskapsrådet syftar i hög grad till inomvetenskaplig kunskapsuppbyggnad och publicering och är inte avsedd för direkt praktisk användning. Sannolikt skulle erfarenheterna från det norska forskningsrådet upprepas med klart begränsad samverkan inom en sammanhållen men ganska rigid myndighet. Det är förmodligen också så att ju mer omfattande och inomvetenskapligt präglad en forskningsmyndighet är desto svårare har den att fånga in de forskningsbehov som påtalas ute i samhälle och näringsliv.

De brister i de befintliga organen som utredningen konstaterar bör dock tas på allvar. De utgör emellertid kända fenomen och bör i hög grad kunna åtgärdas inom ramen för nuvarande organisation via tydligare politisk målstyrning och instruktioner, resursförstärkningar och intern organisationsutveckling.

När det gäller forskningspolitiken i stort anser LO att det finns skäl att både grund- och tillämpad forskning inriktas mer mot sådana strategiska behov som kan identifieras i dialog mellan forskarsamhället, myndigheter, näringsliv, organisationsliv och den politiska världen. LO anser också att den statligt finansierade civila forskningen bör säkras långsiktigt på en hög nivå så att den klarar både basanslag till högskolans inomvetenskapligt motiverade forskning och en förstärkning av den behovsmotiverade forskningen.

Arbetslivsforskningen

När det gäller arbetslivsforskningen är det viktigt att utgå från den utveckling som skett sedan omorganisationen 2001. Hela området har successivt bantats ner och omstrukturerats genom att verksamheter flyttats ut till universitet och högskolor. Denna process kulminerade med nedläggningen av Arbetslivsinstitutet. Svensk arbetslivsforskningens ledande position har förändrats dramatiskt vilket kritiserats och beklagats från många håll, inte minst internationellt.

LO var emot den uppdelning av finansieringen som skedde i och med att de nyinrättade FAS och Vinnova gavs ansvar för olika delar av arbetslivsområdet. Farhågorna besannades då verksamheten inom FAS kom att upplevas som alltför inomvetenskaplig med oförmåga att förena just relevans- och kvalitetskrav i bedömningarna. Inom Vinnova tog det tid innan man fann en inriktning mot arbetslivsutveckling som även anknöt till myndighetens tillväxtuppdrag.

Kritiken bekräftas av utredningen som säger att arbetslivsområdet kommit i skuggan såväl inom Fas som Vinnova samt att samverkan mellan myndigheterna utvecklats alltför långsamt. Man konstaterar att Fas lyckats väl i sitt vetenskapliga uppdrag samt att den forskning man finansierar är starkt inriktad mot internationell publicering men också att nuvarande prioriteringar missgynnar arbetslivsforskningen. Detta förhållande har vad LO erfar även lett till ett minskat söktryck inom arbetslivsområdet, trots nedläggningen av Arbetslivsinstitutet.

Vinnova har, vilket utredningen inte klart noterat, idag lyckats finna en ändamålsenlig inriktning med betoning av kompetensutveckling, arbetskraftens rörlighet och arbetsplatsen som innovationssystem. Oavsett hur den framtida myndighetsorganisationen utformas inom området anser LO det vara viktigt att dessa initiativ kan vidareutvecklas och inte inordnas under de kriterier och kulturer som styr inomvetenskaplig forskning.

Den omfattande kunskapsuppbyggnad som gjorts under lång tid kring skilda arbetslivsfaktorer har ofta haft svårt att omsättas i praktiskt förändringsarbete på arbetsplatserna. LOs grundinställning är därför att den statliga forskningsfinansieringen i ökad grad måste svara mot upplevda behov och mer syfta till praktisk tillämpning. Det är samtidigt viktigt att olika delar av den arbetslivsanknutna forskningen kan bedömas samlat alltifrån hälso-relaterade frågor till kompetensutveckling och arbetsorganisation.

Detta talar för att den statliga forskningsfinansieringen inom arbetslivsområdet samlas hos ett sammanhållet organ, vilket mot bakgrund av ovanstående emellertid inte böra vara Fas. Därtill krävs en förändring av inriktningen som knappast låter sig göras.

LO anser istället att ett nytt organ bör bildas för området, förslagsvis i form av ett råd, med det uttalade uppdraget att hävda såväl arbetslivsrelevans som höga kvalitetskrav i sin forskningsstrategi. Med hänsyn till många eftersatta behov anser LO att verksamheten bör ges en kraftig resursförstärkning jämfört med vad arbetslivsforskningen får idag.

Till ett sådant råd bör sedan knytas någon form av beredningsorgan under regeringen med företrädare för myndigheter, forskning och arbetsmarknadens parter. Beredningsorganet bör ange övergripande inriktning till stöd för rådets arbete, följa den internationella arbetslivsforskningen samt utvärdera verksamheten på området.

Förutom att finansiera olika arbetslivsforskningsprojekt anser LO att det föreslagna rådet bör kunna finansiera olika aktiviteter för att underlätta tillämpningen av olika forskningsresultat. Ett exempel på detta är stöd till vetenskaplig utredningsverksamhet som laborativt eller på andra sätt kan testa olika resultat och metoder i syfte att finna bästa tillämpning.

Landsorganisationen i Sverige
Stockholm som ovan

Wanja Lundby-Wedin

Sven Nyberg